

NOVICE ITR

GSO in znanost – z odsotnostjo znanosti

Industriji kmetijske genske tehnologije je dovoljena neprimerljiva oblast nad uporabo semen. Podjetja še vedno omejujejo raziskave gensko spremenjenih rastlin

Ljubljana, 20.5.2010 - Inštitut za trajnostni razvoj, prirejeno po: Bruce Stutz; Yale Environment 360 (13.5.2010)
<http://www.e360.yale.edu/content/feature.msp?id=2273>

Kmetje dandanes ne morejo le enostavno kupiti vreče GS semen podjetij Monsanto, Syngenta ali DuPont. Namesto tega sklepajo t.i. "tehnološko/skrbniške" sporazume (Technology/Stewardship Agreements) s proizvajalci semen, pri čemer drobni tisk med drugim določa tudi pogoje, pod katerimi se lahko seme uporablja, kje ga je dovoljeno gojiti, kje se ga lahko prodaja, ter znamko herbicidov, ki jo lahko uporabljajo. Ta t.i. "bag-tag" sporazum prav tako izrecno omejuje kakršnokoli uporabo semena za raziskovalne namene.

"Včasih smo lahko šli v katerokoli kmetijsko trgovino in kupili semena, jih testirali na polju in objavili naše rezultate," je dejal eden izmed raziskovalcev. S prihodom GS rastlin pa so znanstveniki, ki delajo v javnih ustanovah in katerih svetovalne storitve so kmetom dolgo zagotavljale neodvisne analize, ugotovili, da so njihove raziskave nazadnje odvisne od odobritve semenarskih korporacij.

Če bi znanstvenik želel npr. primerjati znamke semen ali njihov vpliv na okolje, bi moral za to pridobiti dovoljenje od vsakega proizvajalca semen posebej oz. imetnika patenta genov v semenih. Treba bi bilo zagotoviti prost dostop do podatkov študije in pravico do objave podatkov, medtem ko bi podjetja po drugi strani skušala zaščititi svoje patente in pravice intelektualne lastnine. Tudi če podjetja ne bi nasprotovala, bi bila lahko pogajanja o pogodbah, različnih od primera do primera, dolgotrajna in težavna. Da bi bile stvari še slabše, postajajo znanstveniki in njihove univerze zaradi zmanjševanja javnih sredstev za kmetijske raziskave čedalje bolj finančno odvisni od semenarskih podjetij.

Ta podjetja se niso obotavljala pri iskanju svojih koristi. "Govoril sem z mnogimi znanstveniki, ki so šli skozi neverjetne mahinacije, da bi lahko opravljali svoje raziskave," pravi Charles Benbrook, glavni znanstvenik pri The Organic Center, ki je bil 6 let izvršni direktor Odbora za kmetijstvo Nacionalne akademije znanosti v ZDA. V primeru, da njihovi podatki oporekajo trditvam podjetij, pravi, so se ti znanstveniki "soočili z osebnimi in poklicnimi grožnjami." Med raziskavami, ki so naletele na neodobravanje industrije, pravi Benbrook, so študije o razvoju odpornosti plevelov (na herbicide), o rastlinskih patogenih in o občutljivosti neškodljivih žuželk na toksine bt, ki gensko spremenjene rastline varujejo pred škodljivimi žuželkami.

"Zelo jasno je, da so znanstveniki ustrahovani," pravi Doug Gurian-Sherman, višji znanstvenik v Programu za prehrano in okolje Unije zaskrbljenih znanstvenikov (Union of Concerned Scientists).

Težave opravljanja tovrstnih raziskav so, po Benbrookovem mnenju, veliko hujše kot kdajkoli prej, zaradi dolgoletne zaskrbljenosti znanstvenikov glede javne predstavitve rezultatov: "Le malo ljudi, ki so to doživljali, želi govoriti o tem."

To je postalo jasno, ko je lanskega februarja štiriindvajset znanstvenikov poslalo svoje opozorilo EPA. Vseh štiriindvajset se je odločilo zamolčati svoje ime, ker, kot so napisali, "je praktično vsak od nas pri opravljanju svojih raziskav na določeni stopnji odvisen od sodelovanja industrije." Ti znanstveniki so dejali, da je nemogoče podajati pripombe, ne le v zvezi s tekočimi projekti, ampak s kakršnimikoli projekti, saj omejitve industrije (že omenjeni "bag-tag") izključujejo neodvisno raziskovanje.

Znanstveniki niso dolgo ostali anonimni. Ko so mediji povzeli njihovo zaskrbljenost in pomisleke, so postali predstavniki mnogih o vsem, kar je narobe s kmetijsko znanostjo v dobi GSO.

"Zgodilo se je to," pravi Benbrook, "da brez neodvisnih glasov bodisi o pozitivnih ali o negativnih vidikih genetskih raziskav, javnost dobi promocijske izjave s strani podjetij ali "zgodbe" skupin aktivistov. Posledica je, da postanejo vprašanja glede GS rastlin bolj zapletena in razdvajajoča, kot bi bilo potrebno. Podjetja so v svoji paranoji ustvarila vakuum strokovnega znanja, končne žrtve pa bodo kmetovalci."

NOVICE ITR: dovoljeno citiranje in uporaba z navedbo vira www.itr.si

DODATNE INFORMACIJE:

Izveček iz novice ITR z dne 18.1.2010 - Se je v letu 2009 svet obrnil proti kmetijski genski tehnologiji? http://www.itr.si/dokumentacija/plan_b/novica_itr_svet-proti-gso-v-letu-2009_18.1.2010.doc

...

Kritike v vodilnih znanstvenih revijah

Nekatere najostreje kritike je bilo lani moč najti v uvodnikih in preiskovalnih člankih, ki so se pojavljali v takih medijih, kot je *Scientific American*, *New York Times*, *Associated Press* in morda najbolj presenetljivo od vseh, pri sicer trdni zagovornici kmetijske genske tehnologije – reviji *Nature Biotechnology*.

Obenem pa so vse te kritike na različne načine govorile o isti temeljni zadevi – o tem, da je bilo industriji kmetijske genske tehnologije dovoljeno, da si pridobi neprimerljivo oblast nad uporabo semen. Urednik *Scientific American* se je v svojem članku na primer pritožil, da je "nemogoče preveriti, ali gensko spremenjene rastline res izpolnjujejo to, kar se oglašuje. Razlog je v tem, da so si kmetijsko-tehnološka podjetja vzela moč, da z vetom odločajo nad delom neodvisnih raziskovalcev."

Urednik nato ugotavlja, da "sta varnost hrane ter varstvo okolja odvisna od tega, ali omogočimo, da so rastlinski proizvodi na razpolago običajnemu znanstvenemu preverjanju", in *Scientific American* je industrijo pozval, naj "iz svojih pogodb za končne uporabnike takoj odpravi omejitve glede raziskav. Nadalje bi morala EPA (Agencija za varstvo okolja ZDA) prav tako zahtevati, kot pogoj za dovoljenje za prodajo novih semen, da imajo neodvisni raziskovalci neoviran dostop do vseh izdelkov, ki so trenutno na trgu."

Zelo kritični celo največji podporniki

Dopisnik za publikacijo o kmetijski trgovini je opozoril, da mu nihče v biotehnoški industriji ni mogel imenovati niti enega samega primera katerekoli druge vrste izdelkov na trgu, ki bi bil na tak način zaščiten pred znanstvenim preverjanjem, kot so zaščiteni gensko spremenjena semena.

Znanstveni dopisnik časopisa *Financial Times*, še enega trdnega zagovornika genske tehnologije, se je pritožil: "Predstavljajmo si, da bi farmacevtske družbe poskušale preprečiti zdravstvenim raziskovalcem primerjanje patentiranih zdravil ali preiskovanje njihovih stranskih učinkov – to je nepredstavljivo. Kljub temu pa znanstveniki ne morejo samostojno raziskovati surovin v živilih ali raziskovati rastlin, ki prekrivajo precejšen del podeželskih območij Amerike."

Članek v *Nature Biotechnology* opozarja, da so raziskave, kritične do GSO, tudi kadar so sploh bile objavljene, naletele na zid očitno zrežiranih, *ad hominem* in neutemeljenih napadov s strani zagovornikov GSO, ki so, po besedah urednika Ameriškega entomološkega društva, "očrnili raziskave drugih strokovno neoporečnih znanstvenikov na način "streljanja v koleno", napadalno in čustveno, kar ni v pomoč pri napredku znanja in ni v skladu z ideali znanstvenega raziskovanja."

Monsanta pa niso izpostavili samo kot korporacije, ki duši znanstvene raziskave. Preiskava *Associated Press* je poročala o zaupnih Monsantoovih pogodbah ter svetu prikazala, kako največji razvijalec semen na svetu izsiljuje konkurente, nadzoruje manjša semenarska podjetja in agresivno ščiti svoj prevladujoči položaj na več milijard dolarjev vrednem trgu...

Zelo pomembno: Gensko spremenjeni organizmi

<http://www.qmwatch.org/latest-listing/1-news-items/12222-supremely-important-genetically-engineered-crops>

O dolgoročnih učinkih teh rastlin na okolje se poraja vse več vprašanj

Petnajst let po začetku gojenja GSO na poljih še vedno vemo zelo malo o njihovih dolgoročnih okoljskih, ekonomskih in socioloških posledicah.

...Zakaj imamo, po petnajstih letih, tako malo znanstvenih podatkov o teh rastlinah? To pojasnjuje lanskoletno pismo, ki ga je šestindvajset vodilnih ameriških entomologov naslovilo na Agencijo za varstvo okolja (EPA). Entomologi so se pritožili, da jim je zaradi obstoječih tehnoloških sporazumov s strani Monsanto in drugih semenarskih podjetij onemogočeno neodvisno raziskovanje GS rastlin. Ti sporazumi preprečujejo raziskave, ki niso odobrene s strani teh podjetij.

In kje so nadzorniki? Ko so v ZDA v zgodnjih devetdesetih letih prejšnjega stoletja prvič uveljavljali nadzorni okvir za GSO, so nadzorniki v administraciji Georga Busha – ob hudem lobiranju biotehnoške industrije – ugotovili, da te rastline niso nič drugačne od drugih in posledično ne potrebujejo nobenih dodatnih testiranj. GS rastline so enostavno "stisnili" v obstoječ nadzorni okvir...

NOVICE ITR: dovoljeno citiranje in uporaba z navedbo vira www.itr.si